

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 6, Vyakarana

(शब्देन्दुशेखर-स्त्रीप्रत्यय, कारक, अव्ययीभाव प्रकरणानि)

Time : 3 hrs.

Max. Mark:

100

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।

5x20=100

- (१) 'साधकतमं करणम्' इति सूत्रं शेखरोक्तदिशा व्याख्यात ।
- (२) 'ध्रुवमपायेऽपादानम्' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।
- (३) 'कर्मणा यमभिप्रैति स सम्प्रदानम्' इति सूत्रं सदलकृत्यं व्याख्यात ।
- (४) 'वोतो गुणवचनात्' इति सूत्रं गुणलक्षणप्रतिपादनपुरस्सरं व्याख्यात ।
- (५) 'जातेरस्त्रीविषयादयोपधात्' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।
- (६) 'यथाऽसादृश्ये' इति सूत्रस्य विधित्वम् उत नियमत्वम् इति शेखरानुगुणं सिद्धान्तयत ।
- (७) 'अव्ययं विभक्ति' इत्यादिसूत्रं सोदाहरणं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।
- (८) 'जानपद.....' इत्यादिसूत्रं सोदाहरणं व्याख्यात ?
- (९) 'वक्ष्यमाणा' इत्यत्र डीप् कुतो न प्रवर्तत इति नागेशरीत्या प्रतिपादयत ।
- (१०) समासप्रकरणे विभाषाधिकारस्य प्रयोजनं शेखरोक्तदिशा लिखत ।

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati
Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2019
Paper - 7, Vyakarana

(वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायां सुबर्धवादः महाभाष्ये कारके १-४-२३ अनभिहिते २-३-१)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. केचित् पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।

5x20=100

- (१) 'कर्तुरीप्सिततमं कर्म' इति सूत्रं मञ्जूषादिशा व्याख्यात ।
- (२) 'स्वतन्त्रः कर्ता' इति सूत्रे स्वातन्त्र्यं कीदृशमिति निरूपयत ।
- (३) 'कर्मणा यमभिप्रैति स सम्प्रदानम्' इति सूत्रं सदलकृत्यं व्याख्यात ।
- (४) 'ध्रुवमपायेऽपादानम्' इत्यत्र दीक्षिताद्युक्तीत्या अपादानत्वं निरूप्य तत्र नागेशसिद्धान्तं प्रतिपादयत ।
- (५) 'षष्ठी शेषे' इति सूत्रविहितं षष्ठीविभक्त्यर्थं यथाग्रन्थं विशदयत ।
- (६) 'आधारोऽधिकरणम्' इत्यत्र अधिकरणस्य त्रिविधत्वं तत्तदुदाहरणपूर्वकं विस्तरेण प्रतिपादयत ।
- (७) 'यतश्च निर्धारणम्' इत्यत्र प्राचीनानाम् आशयं प्रदर्श्य नागेशसिद्धान्तं प्रतिपादयत ।
- (८) 'तिङ्कृतद्धितसमासैः परिसंख्यानम्' इति वार्तिकमावश्यकं नेति विचारयत ।
- (९) 'विप्रतिषेधाद्धा प्रथमाभावः'-व्याख्यात ।
- (१०) 'कारक इति संज्ञानिर्देशश्चेत् संज्ञिनोपि निर्देश' इति वार्तिकमतं विशदयत ।

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati
Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2019
Paper - 8, Vyakarana

(महाभाष्यम् ७,८,९ आह्निकानि वैयाकरणसिद्धान्तलघुमञ्जूषायां शक्तिलक्षणाव्यञ्जनप्रकरणानि)

Time : 3 hrs.

Max. Mark:

100

(Write answers in Answer booklet only)

I. प्रश्नत्रयं समाधेयम् ।

3x20=60

- (१) 'इण्यणः सम्प्रसारणम्' इति सूत्रेण वाक्यस्य संज्ञा क्रियते उत वर्णस्य ।
- (२) 'स्थानेऽन्तरतमः' इति सूत्रस्य प्रत्याख्यानप्रकारं निरूपयत ।
- (३) 'अचः परस्मिन् पूर्वविधौ' इति सूत्रं सदलकृत्यं भाष्यदिशा व्याख्यात ।
- (४) 'षष्ठी स्थानेयोगा' इत्यत्र स्थानेयोगपदार्थं निरूप्य सूत्रप्रयोजनं निरूपयत ।
- (५) 'आद्यन्तौ टकितौ' इत्यत्र समासप्रकारं प्रदर्श्य तद् भाष्यदिशा व्याख्यात ।
- (६) 'स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ' इति सूत्रस्य प्रयोजनं भाष्यदिशा निरूपयत ।

II. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ ।

2x20=40

- (१) ईश्वरसङ्केतस्य शक्तित्वाभावं निरूप्य वैयाकरणाभिमतरीत्या शक्तिं स्थापयत ।
- (२) लक्षणाभेदान् सोदाहरणं निरूप्य तत्र वैयाकरणमतं प्रतिपादयत ।
- (३) अपभ्रंशेषु वैयाकरणरीत्या शक्तिं निरूपयत ।
- (४) शक्तितात्पर्यनिर्णायकान् सोदाहरणं संगृहीत ।

000

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati
Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2019
Paper - 9, Vyakarana

(लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तप्रकरणम्, वाक्यपदीये साधनसमुद्देशः कर्माधिकारान्तम्-१-८९ कारिकाः, न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-शब्दखण्डश्च)

Time : 3 hrs.

Max. Mark: 100

(Write answers in Answer booklet only)

I. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । 5x10=50

- (१) 'कृतद्धितसमासाश्च' इत्यत्र समासग्रहणं किमर्थमिति शेखरदिशा प्रतिपादयत ।
- (२) 'इयाप्रातिपदिकात्' इति सूत्रे प्रातिपदिकाधिकारस्य सार्थक्यं प्रतिपादयत ।
- (३) 'वामि' इति सूत्रं यथाशेखरं व्याख्यात ।
- (४) 'सर्वादीनि सर्वनामानि' इति सूत्रं शेखरदिशा व्याख्यात ।
- (५) 'यू स्त्र्याख्यौ नदी' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।
- (६) 'शिष्यमाणः लुप्यमानार्थाभिधायी' इत्यस्याशयं ससन्दर्भं निरूप्य एकशेषे द्वन्द्वसमासः कुतो न इति निरूपयत ।
- (७) 'नामि' इति सूत्रे अङ्गाधिकारस्य प्रयोजनं किमिति निरूपयत ।

II. द्वौ समाधेयौ । 2x15=30

- (१) अपादानभेदान् वाक्यपदीयदिशा सोदाहरणं निरूपयत ।
- (२) निर्वर्त्य-विकार्य-प्राप्यकर्मणां लक्षणानि सोदाहरणं लिखत ।
- (३) 'स्वाश्रये समवेतानां तद्धदेवाश्रयान्तरे क्रियाणामभिनिष्पत्तौ सामर्थ्यं साधनं विदुः' इति कारिकां व्याख्यात ।

III. एकस्य समाधानं लिखत । 1x20=20

- (१) पदज्ञानं तु करणं द्वारं तत्र पदार्थधीः।
शाब्दबोधः फलं तत्र शक्तिधीः सहकारिणी।। इति कारिकां विस्तरेण व्याख्यात
- (२) शक्तिग्रहं व्याकरणोपमान.....इत्यादिकारिकां व्याख्यात ।
- (३) तात्पर्यस्वरूपं मुक्तावलीदिशा निरूपयत ।

Rashtriya Sanskrit Vidyapeetha:: Tirupati

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examination May/June, 2019

Paper - 10, Vyakarana

(व्याकरणशास्त्रीयेतिहासः निबन्धश्च)

Time : 3 hrs.

Max. Mark:

100

(Write answers in Answer booklet only)

I. त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः ।

3x20=60

- (१) व्याकरणानि कति वर्तन्ते ? तेषां कर्तारिश्च के ?
- (२) पाणिनेः इतिवृत्तं निरूप्य अष्टाध्याय्याः रचनाप्रकारं वैशिष्ट्यञ्च प्रतिपादयत ।
- (३) वार्तिककारस्य इतिवृत्तं विलिख्य वार्तिकानां महत्त्वं निरूपयत ।
- (४) महाभाष्यकारस्य परिचयं विलिख्य महाभाष्यस्य महत्त्वं प्रतिपादयत ।
- (५) काशिकावृत्तेः वैशिष्ट्यं निरूपयत ।
- (६) सूत्र-भाष्य-वार्तिकानां लक्षणानि सोदाहरणं लिखत ।

II. चतुर्णां टिप्पणीं लिखत ।

4x5=20

- (१) सूत्रक्रमप्रक्रियाक्रमयोर्भेदः ।
- (२) वाक्यपदीयकारः ।
- (३) कैयटस्य प्रदीपव्याख्या ।
- (४) भट्टिकाव्यम् ।
- (५) पाणिनेः प्राक्तनाः वैयाकरणाः ।
- (६) वामनजयादित्यौ ।
- (७) भट्टोजिदीक्षितः ।

III. द्वौ समाधेयौ ।

2x10=20

- (१) वैयाकरणभूषणसारस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।
- (२) महाभाष्यस्य त्रिः लोपं तदुद्धरणस्य च इतिवृत्तं लिखत ।
- (३) वाक्यपदीयस्य महत्त्वं निरूपयत ।
- (४) नागेशभट्टकृतस्य मञ्जूषात्रयस्य वैशिष्ट्यं लिखत ।